

СОЦІОЛОГІЯ

UDC 316

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v046.2024.22>*Huseynova Zumrud Novruzali gizi*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3912-7263>*Doctoral student of the Department of Philosophical and Sociological Problems of Information Society ANAS Institute of Philosophy and Sociology*CHARACTERISTIC FEATURES OF THE PROCESS OF MODERNIZATION
IN THE POST-WAR PERIOD

Purpose, tasks. The main aim of the research is to sociologically analyze the features of the modernization process in the post-war period. Analyzing the theory of modernization and emphasizing the importance of sustainable development is one of the main aims and tasks.

Methods. During the research, the methodology of comparative analysis between sources related to the topic, as well as content analysis and analytical research method were used. Methods such as generalization, systematic approach, analysis, and synthesis were applied depending on the tasks set in the research.

Main part**“Theoretical analysis of the modernization process in the post-war period”**

The post-war era was meant to rebuild Europe's capitals economically and physically and to regroup politically. “Modernization also refers to social change in which developing countries replicate the experience of developed countries to make significant progress in the economy” [1, p. 763–774]. Thus, the development characteristics of modern developed European states are taken as an example in individual developing countries.

Manisha Tripathy Pandey argues that “Modernization, Industrialization and Urbanization are three important processes of social change through which the process of development can be explained. In fact, industrialization and urbanization can be viewed as sub-processes of the modernization process, primarily caused by technological progress” [2].

Researching the foundations of social development in the post-war period, R. Griffin analyzes the reforms carried out in the process of post-war modernization in three stages related to World War II:

In the first stage, “the priority of development is the transition to redistribution, such as economic growth designed to stimulate stagnant economies

and traditional societies of underdeveloped countries”. In the second phase, “the focus is on economic restructuring and major economic reforms related to the standard of living in Third World countries as a result of economic recession. Disillusionment with the state as a tool for promoting development leads to exploration of opportunities for greater decentralization of government and local mobilization for development” [3].

Since modernization theory is related to dependency theory, many researchers prefer to interpret them together. Thus, the theory of dependence indicates that changes occurring in any country acquire a global character in a short period. Any innovative or technological change is introduced gradually in countries all over the world. In this sense, the theory of modernization includes individual countries and the theory of dependence includes the development characteristics of the entire capitalist “world system”. While the modernization theory assumes that the problem of development is the original state of underdevelopment, the dependency theory argues that a single and integrated historical process of world capitalist development has developed some countries and underdeveloped others. While modernization theory suggests that development offers “traditional” societies the opportunity to “catch up” to “modern” societies, dependency theory insists that global development is inevitable under capitalism. “Modernization theory suggests that the elites of “traditional” societies spread modern values, ideas, practices, and institutions to others, while dependency theory suggests that they cooperate with imperialism to underperform. Rather than envisioning the world economy as divided between “traditional” and “modern” societies, dependency theorists note that it is divided between an advanced industrial “core” and a largely agricultural “periphery”” [4]. Dependency theory explains the mutual dependence of different economies on this basis. In a certain sense, it can be

thought that global unity smooths out contradictory development and aims to create a certain harmony. Thus, any modernization aimed at social change in the countries dominated by the industrial economy leads to corresponding transformations in the second level countries dominated by agriculture. In particular, the digital economy regulates interdependent activity in the global network.

K. Willis indicates that the term "modernization" is interpreted as "progress" and "development". He notes that "those who define development as "modernization" approach development more from an economic point of view" [5]. But the term social or societal modernization includes not only economic but also social changes. P. H. Irwin notes that at this time "modernization describes the transition from an undeveloped society to a developed, technologically controlled society and processes that increase the extent of specialization and structural differentiation in society" [6]. According to P.H. Irwin, the level of modernization within society is determined by the complexity of its technology, especially in relation to infrastructure and industry. We can add that in the 21st century, especially in post-war countries, modernization towards technologicalization or digitization is relevant, and economic modernization is also carried out on these bases.

Modernization theorists define this process as the main direction of democratization. At this time, "the main argument of modernization theory is that economic growth promotes structural changes in society that lead to increased political representation and, finally, the creation of democratic institutions". Professors such as Barbara Geddes, James A. Robinson and Fernando Limongi, who have extensively studied the process of modernization, are convinced that democracy is the result of modernization just as modernization is the result of economic development. Thus, "the democratic regime will always live after the country reaches a certain growth limit" [7].

"Sustainable development as the main feature of the modernization process"

Modernization theorists are convinced that the process of modernization should be related to sustainable development. According to Frank Adloff and Sighard Neckel, "modernization, transformation, and control represent three different ideal-typical trajectories, three potentials for social change". The authors note that "...sustainability, which has become a common ideal for social change, appears to be a fairly inevitable development path. ...different sustainability practices are applied in politics, economics, civil society and science. These practices are interdependent with specific structures such as ... material infrastructure or the earth's ecological system. The proposed

conceptual framework uses theoretical concepts of imaginaries, practices, and structures to explore the possible futures of sustainability, particularly modernization, transformation, and control, ... possible interdependencies among these developments" [8].

The World Commission on Environment and Development (WCED) established in 1983 published a report in 1987 entitled "Our Common Future". This document was known as the "Brundtland Report" after the chairman of the Commission Gro Harlem Brundtland. The report elaborates the guiding principles of sustainable development. The Brundtland Report stated that sustainable development calls for a strategy that integrates socio-economic development and the environment. Here, sustainable development is defined as follows: "Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs" [9]. The concept of sustainable development implies the use of natural resources without waste, considering the future of humanity while realizing its development tendencies of the modern generation, which includes the establishment of harmonious relations with nature. In this sense, sustainable development is a concept of peace put forward against wars. Thus, in wars, the existing social and ecological system collapses, the material and moral values preserved for transmission to future generations lose their importance. The concept of sustainable development is a social concept that includes post-war development. Thus, in the post-war period, in the process of reconstruction or restoration of the economy, there is a need to apply an appropriate development strategy in order not to damage the ecosystem. This is related to the main idea of sustainable development. In the post-war period, the establishment of an economic system, which has often completely collapsed, takes place immediately in a completely destroyed ecosystem. However, according to the concept of sustainable development, the economy to be reshaped should take into account the geographical and climatic characteristics of the area and should not allow environmental changes.

"Indicators of sustainable modernization"

The concept of sustainable development, which is considered as the basis of modern modernization, is "Green economy", "Smart city", "Smart village", etc. pays special attention to the implementation of such projects.

Green economy is a concept with principles embedded in economic, social and environmental fields. The principles of the green economy – envisage the development of the economy, ecological and social environment. The principles related to the economic sphere are related to the understanding

of natural capital and values, integration into economic development models, assimilation of external factors, promotion of resource and energy efficiency, decent work and expansion of green work. Principles related to ecology – protection of biological diversity and ecosystems; investing in and preserving natural capital; understanding and respecting planetary boundaries and ecological limits; refers to issues of advancing international environmental sustainability goals. “The social principles of this project are poverty alleviation, welfare, the benefits of life, social protection and access to basic services; achieve socially inclusive, democratic, participatory, accountable, transparent and stable; fair, it includes the creation of conditions for equal, fair and just relations between and within countries, as well as between generations” [10].

Another project that includes features of sustainable modernization is “Smart City”. The terms “smart cities” and “sustainability” are often confused. Smart city planning involves the implementation of environmentally friendly projects that improve the quality of life within the settlement while respecting the environment.

A smart city implies the use of human, collective and technological capital as a successor to the “digital city” and “sustainable city”. The concept of “smart city” includes “smart urbanism”, “smart economy”, “sustainable and smart environment”, “smart technology”, “smart energy”, “smart mobility”, “smart health”, “smart people”, “smart living” and “smart management” etc. covers areas. Caragliu conceptualizes a smart city with the following key features:

- a) “Improved administrative and economic efficiency that enables the development of culture and society by using network infrastructures;
- b) Emphasis on business-oriented urban development;
- c) Strong focus on the goal of social integration of different types of city residents to public services;
- d) Emphasizing the important role of high-tech and creative industries in long-term development;
- e) The prospect of paying close attention to the function of social and relational capital in urban development;
- f) A vision to adopt social and environmental sustainability as an important aspect of smart city development” [11].

A smart and sustainable city has goals that must be achieved in an adaptable, reliable, scalable, accessible and sustainable manner:

- “To improve the quality of life of its citizens;
- Ensure economic growth with better employment opportunities;
- To improve the welfare of its citizens by providing access to social and public services;

- Formation of ecologically responsible and sustainable approach to development;

- Ensuring efficient service provision of basic services and infrastructure such as public transport, water supply and sanitation, telecommunications and other utilities;

- Ability to solve climate change and environmental problems;

- Ensure an effective regulatory and local governance mechanism that ensures equitable policies” [12].

Along with the “Smart City” concept, the “Smart Village” concept also acts as one of the main directions of sustainable modernization.

Like a smart city, a smart village should be based on the use of digital technologies. This concept directly implies the digitization of agriculture. The development of smart villages is based on the massive use of GIS technologies in rural planning and management. At this time, a complex system aimed at the overall improvement of rural living conditions should be taken into account. Smart villages are connected with smart infrastructure, smart service delivery, smart institutions, smart technology and innovation.

The sustainable development of smart villages relies on integrated planning of rural communities through digital technologies aimed at local business, improving education, health and well-being, preventing social exclusion of the elderly and disabled, and digital technologies for democracy and participation. Transport infrastructure and technical infrastructure networks should be connected in smart villages. According to Visvizi and Lytras, a smart village should include:

- precision agriculture;
- various digital platforms (e-learning, e-health, e-governance, transport, astronomy, social services, retail);
- shared economy;
- circular economy that reduces waste and saves resources;
- bio-based economy;
- renewable energy;
- rural tourism;
- rural services and;
- social innovations in entrepreneurship.

At this time, six main dimensions of a smart village should be defined: management, economy, mobility, natural environment, society, quality of life. “These aspects are related to the sustainable social, economic and environmental concept of smart villages” [13, p. 651–660].

As can be seen from the analysis, the concept of sustainable development is directly based on the application of digital development opportunities in all areas. The goals of sustainable development for 2030 are also of great importance in determining

the direction of construction and restoration of the economy in the post-war period. It should be noted that sustainable development includes the process of modernization. Thus, sustainable development acts as the ideological basis of modernization, which includes innovative social transformation in the XXI century. Innovative social transformation implies gradual changes or social reforms. Focusing on sustainable development goals in the process of social reforms makes it possible to form balanced and harmonious relationships in the triad of society – personality – nature, and ensure the coherence of scientific and technical progress. Innovative reforms, which contain the main essence of the modernization process, make the application of intellectual-technological skills relevant, especially in the 21st century. Sustainable development promotes the progress of intellectual-technological achievements based on fair social distribution, which implies the interdependence and unity of the nature-society-innovation system, without depleting natural resources.

The process of modernization of the national economy makes innovative applications especially relevant in the post-war period. In the post-war period, modernization is accompanied by the process of retransformation of social institutions. At this time, modernization is focused on intellectually reorganizing economic mechanisms specific to the pre-war period.

In addition, the acceleration of informatization in society, the expansion of high-tech production and the spread of the "knowledge economy" necessitate the improvement of the intellectual component of human capital, that is, the quality of human creative abilities.

Human capital, which is one of the main concepts of sustainable development, is one of the main factors of the social modernization process. Thus, individual development means new ideas, initiatives, and this is the main source of social progress and modernization. Human capital or personality development involves the development of knowledge, skills and values. Each individual has a unique effect on the successful performance of the team. Modernization of the cultural atmosphere of social organizations and institutions that capitalize on individual development and provide freedom and opportunity for unique individual characteristics is inevitable.

"Constant interaction, exchange, interdependence and reinforcement between the individual and the collective provide human capital with unique opportunities for self-development and self-enhancement. This self-reinforcing feature – "bootstrapping" – explains the evolutionary nature of civilization, particularly from organization, education, and culture. Organization captures

the essence of individual experience and creates a structure to encompass many individuals or society as a whole. The ability to improve and evolve itself creates another characteristic of human capital, its unlimited development capacity, the basis of the progressive progress of civilization" [14].

The role of human capital in the modernization and development of agriculture was analyzed in Schultz's work "Transformation of Traditional Agriculture" written in 1964. The author pointed out that "traditional agriculture in developing countries is weak not because producers do not use limited resources efficiently, but because they have a low level of education. The way out of this trap is to produce technology for modern agriculture, as well as invest in agricultural research and education of agricultural workers" [15].

Conclusion. The modernization process ensures the development of the social system in a new direction. In the 21st century, modernization in the direction of technologicalization or digitization is relevant in post-war countries. In this regard, several social projects were proposed in post-war countries. These projects are aimed at eliminating poverty, social marginalization, backwardness in every area of society, environmental degradation, lack of social infrastructure and threats that can arise if the efficiency of the resources used is low, increasing resistance to unexpected events and threats, reducing social inequalities for local development potential creates possible opportunities. Sustainable development plays a key role in this direction. Human capital, which is one of the main concepts of sustainable development, is the main source of social progress and modernization. Human capital refers to the development of knowledge, skills and values.

Bibliography

1. Malcolm Bradbury. What was Post-Modernism? The Arts in and after the Cold War. Vol. 71, No. 4, Special RIIA 75th Anniversary Issue (Oct., 1995), pp. 763–774.
2. Manisha Tripathy Pandey. Modernization, Industrialization and Urbanization. In book: Rethinking Development Publisher: IGNOU, New Delhi, 2021, 135 p.
3. Modernism and Fascism: The Sense of a Beginning under Mussolini and Hitler. Oxford: Palgrave Macmillan, 2007, 485 p.
4. Theories of Development. Introduction to International Development, Third Edition © Oxford University Press Canada, 2017. Downloads/Haslam3e_SSG_Chapter3.pdf
5. Wilis K. Theories and Practices of Development, London, Routledge. 2005. URL: <http://www.developmentgateway.com.au/jahia/Jahia/pid/3013>
6. Irwin P.H. An Operational Definition of Societal Modernization; Ph.D. diss., University of Pennsylvania, 1975.
7. Mark Carl Rom, Masaki Hidaka, Rachel Bzostek Walker Introduction to Political Science. Houston, Texas: XanEdu Publishing Inc. 2023, 627 p.

8. Frank Adlof, Sighard Neckel. Futures of sustainability as modernization, transformation, and control: a conceptual framework. URL: https://www.researchgate.net/publication/331634913_Futures_of_sustainability_as_modernization_transformation_and_control_a_conceptual_framework

9. Our Common Future. Report of the World Commission on Environment and Development. United Nations. 1987. Downloads/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf

10. Advancing an Inclusive Green Economy: Rationale and Context. URL: <https://unitar.org/sites/default/files/uploads/egp/Section1/PDFs/1.3%20Definitions%20for%20Green%20Economy.pdf>

11. Andrea Caragliu & Chiara F. Del Bo. Smart cities and the urban digital divide. URL: <https://www.nature.com/articles/s42949-023-00117-w>

12. Evelin Priscila Trindade, Marcus Phoebe Farias Hinnig, Eduardo Moreira da Costa, Jamile Sabatini Marques, Rogério Cid Bastos and Tan Yigitcanlar. Sustainable development of smart cities: a systematic review of the literature. Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity (2017) 3:11, p.p. 2–4. URL: <https://d-nb.info/1142026191/34>

13. Antonín Vaishar, Milada Štastná. Smart village and sustainability. Southern moravia case study. Europ. Countrys. Vol. 11 2019 No. 4 p. 651–660.

14. Ivo Šlaus and Garry Jacobs. Human Capital and Sustainability. URL: https://www.researchgate.net/publication/49599352_Human_Capital_and_Sustainability

15. G. Edward Schuh. HUMAN CAPITAL FOR SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT.// DIMENSIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT. Vol. I. <https://www.eolss.net/sample-chapters/c13/E1-46B-03.pdf>

Summary

Huseynova Zumrud Novruzali gizi. Characteristic features of the process of modernization in the post-war period. – Article.

Modernization is distinguished by its revolutionary features in the post-war period. The social historical process indicates that modernization was accompanied by the process of introducing fundamental changes or innovations within the existing social system in the post-war period. The post-war period is characterized primarily by economic upheavals. Thus, the need to implement innovative projects to revive the economy destroyed during the war emerges. The introduction of a future-oriented economic project has a revolutionary character not the economic system characteristic of the pre-war era and perhaps not realized in any country yet.

Modernism is a theory related to the large-scale transformations that took place in Western society in the late 19th and early 20th centuries. Factors that shaped modernism included the development of modern industrial societies and the rapid growth of cities, followed by the horrific reactions to World War I. After World War II, the concept of post-war modernization was formed in Europe. During the Cold War and decolonization, however, the development project of the post-war era was defined, and this project must be understood in the longer historical

perspective of the rise of modern capitalism. Since modernization theory is related to dependency theory, many researchers prefer to interpret them together. Thus, the theory of dependence indicates that changes occurring in any country acquire a global character in a short period. Any innovative or technological change is introduced gradually in countries all over the world. In this sense, the theory of modernization includes individual countries and the theory of dependence includes the development characteristics of the entire capitalist "world system". While the modernization theory assumes that the problem of development is the original state of underdevelopment, the dependency theory argues that a single and integrated historical process of world capitalist development has developed some countries and underdeveloped others. While modernization theory suggests that development offers "traditional" societies the opportunity to "catch up" to "modern" societies, dependency theory insists that global development is inevitable under capitalism. "Modernization theory suggests that the elites of "traditional" societies spread modern values, ideas, practices, and institutions to others, while dependency theory suggests that they cooperate with imperialism to underperform. Rather than envisioning the world economy as divided between "traditional" and "modern" societies, dependency theorists note that it is divided between an advanced industrial "core" and a largely agricultural "periphery" [4]. Dependency theory explains the mutual dependence of different economies on this basis. Modernization in the post-war period has the characteristic of ensuring sustainable development. The concept of sustainable development is considered more appropriate because it enables the development of society in a new direction or the improvement of social institutions in the process of social reconstruction and the public understanding of the complexity that arises in this regard. Any modernization aimed at social change in the countries dominated by the industrial economy leads to corresponding transformations in the second level countries dominated by agriculture.

In a certain sense, it can be thought that global unity smooths out contradictory development and aims to create a certain harmony. Thus, any modernization aimed at social change in the countries dominated by the industrial economy leads to corresponding transformations in the second level countries dominated by agriculture. In particular, the digital economy regulates interdependent activity in the global network.

Societies face major social changes in the process of modernization. These changes are related to the introduction of new models in the current social reality. These models mainly involve demographic, cultural, political and economic reforms, which include social changes. Regardless of the historical moment and social conditions, social changes are inevitable. But it is the historical process that determines the essence of social change related to modernization. Social modernization in the 21st century is directly related to sustainable development.

The main directions of the concept of sustainable development are "Smart city", "Smart village", "Green economy" projects highlight the need to have people who can realize themselves in the newly created digital space becomes urgent. Thus, the realization of the human

capital concept of sustainable development becomes an essential factor.

Green economy is a concept with principles embedded in economic, social and environmental fields. The principles of the green economy – envisage the development of the economy, ecological and social environment. The principles related to the economic sphere are related to the understanding of natural capital and values, integration into economic development models, assimilation of external factors, promotion of resource and energy efficiency, decent work and expansion of green work. Principles related to ecology – protection of biological diversity and ecosystems; investing in and preserving natural capital; understanding and respecting planetary boundaries and ecological limits; refers to issues of advancing international environmental sustainability goals. Another project that includes features of sustainable modernization is "Smart City". The terms "smart cities" and "sustainability" are often confused. Smart city planning involves the implementation of environmentally friendly projects that improve the quality of life within the settlement while respecting the environment.

A smart city implies the use of human, collective and technological capital as a successor to the "digital city" and "sustainable city". The concept of "smart city" includes "smart urbanism", "smart economy", "sustainable and smart environment", "smart technology", "smart energy", "smart mobility", "smart health", "smart people", "smart living" and "smart management" etc. covers areas.

The process of modernization is an integral feature of the social system and includes its development in a new direction. The development laws of social history determine the principles of modernization according to the historical moment and are oriented towards social welfare. In the history of modernization, the post-war period is distinguished by the unique development skills and unique development models of each country and region. Modernization models were the basis for the formation of the theory of modernism. The sustainable development of smart villages relies on integrated planning of rural communities through digital technologies aimed at local business, improving education, health and well-being, preventing social exclusion of the elderly and disabled, and digital technologies for democracy and participation. Transport infrastructure and technical infrastructure networks should be connected in smart villages. According to Visvizi and Lytras, a smart village should include:

- precision agriculture,
- various digital platforms (e-learning, e-health, e-governance, transport, astronomy, social services, retail),
- shared economy,
- circular economy that reduces waste and saves resources,
- bio-based economy,
- renewable energy,
- rural tourism,
- rural services and
- social innovations in entrepreneurship.

At this time, six main dimensions of a smart village should be defined: management, economy, mobility, natural environment, society, quality of life. "These

aspects are related to the sustainable social, economic and environmental concept of smart villages" [17].

As can be seen from the analysis, the concept of sustainable development is directly based on the application of digital development opportunities in all areas. The goals of sustainable development for 2030 are also of great importance in determining the direction of construction and restoration of the economy in the post-war period. It should be noted that sustainable development includes the process of modernization. Thus, sustainable development acts as the ideological basis of modernization, which includes innovative social transformation in the XXI century. Innovative social transformation implies gradual changes or social reforms. Focusing on sustainable development goals in the process of social reforms makes it possible to form balanced and harmonious relationships in the triad of society – personality – nature, and ensure the coherence of scientific and technical progress. Innovative reforms, which contain the main essence of the modernization process, make the application of intellectual-technological skills relevant, especially in the 21st century. Sustainable development promotes the progress of intellectual-technological achievements based on fair social distribution, which implies the interdependence and unity of the nature-society-innovation system, without depleting natural resources. The concept of sustainable development implies the use of natural resources without waste, considering the future of humanity while realizing its development tendencies of the modern generation, which includes the establishment of harmonious relations with nature. In this sense, sustainable development is a concept of peace put forward against wars. Thus, in wars, the existing social and ecological system collapses, the material and moral values preserved for transmission to future generations lose their importance. The concept of sustainable development is a social concept that includes post-war development. Thus, in the post-war period, in the process of reconstruction or restoration of the economy, there is a need to apply an appropriate development strategy in order not to damage the ecosystem. This is related to the main idea of sustainable development. In the post-war period, the establishment of an economic system, which has often completely collapsed, takes place immediately in a completely destroyed ecosystem. However, according to the concept of sustainable development, the economy to be reshaped should take into account the geographical and climatic characteristics of the area and should not allow environmental changes. Human capital, which is one of the main concepts of sustainable development, is one of the main factors of the social modernization process. Thus, individual development means new ideas, initiatives, and this is the main source of social progress and modernization. Human capital or personality development involves the development of knowledge, skills and values. Each individual has a unique effect on the successful performance of the team. Modernization of the cultural atmosphere of social organizations and institutions that capitalize on individual development and provide freedom and opportunity for unique individual characteristics is inevitable.

Constant interaction, exchange, interdependence and reinforcement between the individual and the collective provide human capital with unique opportunities for self-

development and self-enhancement. This self-reinforcing feature – “bootstrapping” – explains the evolutionary nature of civilization, particularly from organization, education, and culture. Organization captures the essence of individual experience and creates a structure to encompass many individuals or society as a whole.

Regarding sustainable development, which is considered the development priority of the 21st century, in the “2030 Agenda for sustainable development” put forward by the UN in 2015 – the elimination of poverty, as well as the end of hunger and malnutrition, ensuring health, inclusive and equal quality education creating opportunities to buy, ensuring gender equality, meeting the demand for clean drinking water and improving sanitation, providing sustainable energy, organizing employment and decent work for sustainable economic growth, creating sustainable industry and building innovation-oriented infrastructure, eliminating social inequality, sustainable city and creating communities, building a sustainable consumption system, ensuring sustainable production and responsibility to support sustainable cities and communities, preventing climate change based on the protection of marine and land ecosystems, promoting peace and tranquility as a means of combating war, and individual states in the world community and the expansion of partnership between societies are defined as the development goals of humanity.

The process of modernization of the national economy makes innovative applications especially relevant in the post-war period. In the post-war period, modernization is accompanied by the process of retransformation of social institutions. At this time, modernization is focused on intellectually reorganizing economic mechanisms specific to the pre-war period.

Key words: modernization, social development, social change, post-war, sustainable development.

Анотація

Зумруд Гусейнова Новрузалі гизи. Характерні риси процесу модернізації в післявоєнний період. – Стаття.

Модернізація вирізняється революційністю в повоєнний період. Суспільно-історичний процес свідчить про те, що модернізація супроводжувалася процесом запровадження фундаментальних змін або інновацій в рамках існуючої суспільної системи в післявоєнний період. Післявоєнний період характеризується насамперед економічними потрясіннями. Таким чином, виникає необхідність реалізації інноваційних проєктів для відродження зруйнованої під час війни економіки. Запровадження економічного проєкту, орієнтованого на майбутнє, має революційний характер, а не економічну систему, характерну для довоєнної епохи і, можливо, ще не реалізовану в жодній країні.

Модернізм – теорія, пов’язана з масштабними перетвореннями, що відбулися в західному суспільстві наприкінці 19 – початку 20 століть. Фактори, які сформували модернізм, включали розвиток сучасних індустріальних суспільств і швидко зростання міст, а потім жажливу реакцію на Першу світову війну. Після Другої світової війни в Європі сформувалася концепція повоєнної модернізації. Однак під час

холодної війни та деколонізації було визначено проєкт розвитку післявоєнної епохи, і цей проєкт слід розуміти в більш довгостроковій історичній перспективі підйому сучасного капіталізму. Оскільки теорія модернізації пов’язана з теорією залежності, багато дослідників вважають за краще трактувати їх разом. Таким чином, теорія залежності вказує на те, що зміни, які відбуваються в будь-якій країні, за короткий період набувають глобального характеру. Будь-які інноваційні чи технологічні зміни впроваджуються поступово в країнах по всьому світу. У цьому сенсі теорія модернізації включає окремі країни, а теорія залежності включає характеристики розвитку всієї капіталістичної «світової системи». У той час як теорія модернізації припускає, що проблема розвитку є початковим станом недорозвиненості, теорія залежності стверджує, що єдиний інтегрований історичний процес світового капіталістичного розвитку призвів до розвитку одних країн і до розвинення інших. Тоді як теорія модернізації припускає, що розвиток пропонує «традиційним» суспільствам можливість «наздогнати» «сучасні» суспільства, теорія залежності наполягає на тому, що глобальний розвиток є неминучим за капіталізму. «Теорія модернізації припускає, що еліти «традиційних» суспільств поширюють серед інших сучасні цінності, ідеї, практики та інститути, тоді як теорія залежності припускає, що вони співпрацюють з імперіалізмом, щоб не досягти успіху. Замість того, щоб уявляти світову економіку розділеною між «традиційним» і «сучасним» суспільствами, теоретики залежності відзначають, що вона поділена між розвинутим індустріальним «ядром» і переважно сільськогосподарською «периферією» [4]. На цій основі теорія залежності пояснює взаємну залежність різних економік. Модернізація в післявоєнний період має ознаку забезпечення сталого розвитку. Концепція сталого розвитку вважається більш доцільною, оскільки вона дає можливість розвитку суспільства в новому напрямку або вдосконалення соціальних інститутів у процесі соціальної реконструкції та суспільного розуміння складності, яка виникає у зв’язку з цим. Будь-яка модернізація, спрямована на соціальні зміни в країнах, де домінує індустріальна економіка, призводить до відповідних трансформацій у країнах другого рівня, де домінує сільське господарство.

У певному сенсі можна вважати, що глобальна єдність згладжує суперечливий розвиток і спрямована на створення певної гармонії. Отже, будь-яка модернізація, спрямована на соціальні зміни в країнах, де домінує індустріальна економіка, призводить до відповідних трансформацій у країнах другого рівня, де домінує сільське господарство. Зокрема, цифрова економіка регулює взаємозалежну діяльність у глобальній мережі.

Суспільства стикаються з великими соціальними змінами в процесі модернізації. Ці зміни пов’язані з впровадженням нових моделей у сучасну соціальну реальність. Ці моделі в основному включають демографічні, культурні, політичні та економічні реформи, які включають соціальні зміни. Незалежно від історичного моменту та соціальних умов соціальні зміни неминучі. Але саме історичний процес визначає суть соціальних змін, пов’язаних з модернізацією. Соціальна модернізація в 21 столітті безпосередньо пов’язана зі сталим розвитком.

Основними напрямками концепції сталого розвитку є «Розумне місто», «Розумне село», проекти «Зелена економіка» висвітлюють необхідність мати людей, здатних реалізувати себе у новоствореному цифровому просторі. Таким чином, реалізація концепції сталого розвитку людського капіталу стає важливим фактором.

Зелена економіка – це концепція, принципи якої закладені в економічній, соціальній та екологічній сферах. Принципи зеленої економіки - передбачають розвиток економіки, екологічного та соціального середовища. Принципи, пов'язані з економічною сферою, пов'язані з розумінням природного капіталу та цінностей, інтеграція в моделі економічного розвитку, асиміляція зовнішніх факторів, сприяння ресурсо- та енергоефективності, гідна праця та розширення зеленої праці. Принципи, пов'язані з екологією – захист біологічного різноманіття та екосистем; інвестування та збереження природного капіталу; розуміння та повага планетарних кордонів та екологічних обмежень; стосується питань просування міжнародних цілей екологічної сталості. Ще один проект, який містить риси сталої модернізації – «Розумне місто». Терміни «розумні міста» та «стійкий розвиток» часто плутають. Розумне планування міста передбачає реалізацію екологічно чистих проектів, які покращують якість життя в населеному пункті, поважаючи навколишнє середовище.

Розумне місто передбачає використання людського, колективного та технологічного капіталу як наступника «цифрового міста» та «сталого міста». Поняття «розумне місто» включає «розумний урбанізм», «розумну економіку», «стійке та розумне довкілля», «розумні технології», «розумну енергію», «розумну мобільність», «розумне здоров'я», «розумні люди», «розумне життя» та «розумне управління» тощо охоплює сфери.

Процес модернізації є невід'ємною ознакою соціальної системи і включає її розвиток у новому напрямку. Закони розвитку соціальної історії визначають принципи модернізації відповідно до історичного моменту і орієнтовані на суспільний добробут. В історії модернізації післявоєнний період вирізняється унікальними навичками розвитку та унікальними моделями розвитку кожної країни та регіону. Модернізаційні моделі були основою для формування теорії модернізму. Сталий розвиток розумних сіл спирається на інтегроване планування сільських громад за допомогою цифрових технологій, спрямованих на місцевий бізнес, покращення освіти, охорони здоров'я та добробуту, запобігання соціальному відчуженню людей похилого віку та інвалідів, а також цифрові технології для демократії та участі. Транспортна інфраструктура та мережі технічної інфраструктури мають бути об'єднані в розумних селах. За словами Вісвізі та Літраса, розумне село має включати:

- точне землеробство;
- різні цифрові платформи (електронне навчання, електронна охорона здоров'я, електронне урядування, транспорт, астрономія, соціальні послуги, роздрібна торгівля);
- спільна економіка;
- циркулярна економіка, яка зменшує відходи та економить ресурси;
- біоекономіка;

- відновлювальна енергія;
- сільський туризм;
- сільські служби і;
- соціальні інновації у підприємстві.

У цей час слід визначити шість основних вимірів розумного села: управління, економіка, мобільність, природне середовище, суспільство, якість життя. «Ці аспекти пов'язані зі стійкою соціальною, економічною та екологічною концепцією розумних сіл» [17].

Як видно з аналізу, концепція сталого розвитку безпосередньо базується на застосуванні можливостей цифрового розвитку в усіх сферах. Цілі сталого розвитку до 2030 року також мають велике значення у визначенні напрямків будівництва та відновлення економіки в післявоєнний період. Слід зазначити, що сталий розвиток включає процес модернізації. Таким чином, сталий розвиток виступає ідеологічною основою модернізації, що включає інноваційну суспільну трансформацію у XXI ст. Інноваційна соціальна трансформація передбачає поступові зміни або соціальні реформи. Орієнтація на цілі сталого розвитку в процесі суспільних реформ дає змогу сформувати збалансовані та гармонійні взаємовідносини у тріаді суспільство – особистість – природа, забезпечити узгодженість науково-технічного прогресу. Інноваційні реформи, які містять основну суть процесу модернізації, роблять застосування інтелектуально-технологічних навичок актуальним, особливо в XXI столітті. Сталий розвиток сприяє прогресу інтелектуально-технологічних досягнень на основі справедливого соціального розподілу, що передбачає взаємозалежність і єдність системи природа-суспільство-інновації, без виснаження природних ресурсів. Концепція сталого розвитку передбачає безвідходне використання природних ресурсів, врахування майбутнього людства при реалізації тенденцій його розвитку сучасного покоління, що включає встановлення гармонійних стосунків з природою. У цьому сенсі сталий розвиток є концепцією миру, яка висувається проти війн. Таким чином, у війнах руйнується існуюча соціальна та екологічна система, матеріальні та моральні цінності, збережені для передачі майбутнім поколінням, втрачають своє значення. Концепція сталого розвитку – це соціальна концепція, яка включає післявоєнний розвиток. Таким чином, у післявоєнний період, у процесі реконструкції чи відновлення економіки, виникає необхідність застосування відповідної стратегії розвитку, щоб не завдати шкоди екосистемі. Це пов'язано з основною ідеєю сталого розвитку. У повоєнному пер іод встановлення економічної системи, яка часто повністю зазнала краху, відбувається одразу в повністю зруйнованій екосистемі. Однак, відповідно до концепції сталого розвитку, економіка, що перебудовується, має враховувати географічні та кліматичні особливості території та не допускати змін навколишнього середовища. Людський капітал, який є одним із головних понять сталого розвитку, є одним із основних факторів процесу суспільної модернізації. Отже, індивідуальний розвиток означає нові ідеї, ініціативи, а це головне джерело суспільного прогресу та модернізації. Людський капітал або розвиток особистості передбачає розвиток знань, навичок і цінностей. Кожна людина має унікальний вплив на успішну роботу команди. Модернізація культурної атмосфери соціальних організацій та інституцій, які використо-

вують індивідуальний розвиток і забезпечують свободу та можливість для унікальних індивідуальних характеристик, немінуча.

Постійна взаємодія, обмін, взаємозалежність і зміцнення між індивідом і колективом надають людському капіталу унікальні можливості для саморозвитку і самовдосконалення. Ця властивість самопідсилення – «завантаження» – пояснює еволюційну природу цивілізації, особливо від організації, освіта та культура. Організація охоплює суть індивідуального досвіду та створює структуру, яка охоплює багатьох людей або суспільство в цілому.

Що стосується сталого розвитку, який вважається пріоритетом розвитку 21-го століття, то в «Порядку денному сталого розвитку до 2030 року», висунутому ООН у 2015 році, – ліквідація бідності, а також припинення голоду та недоїдання, забезпечення здоров'я, інклюзивна та рівна якісна освіта, що створює можливість купувати, забезпечення гендерної рівності, задоволення попиту на чисту питну воду та покращення санітарії, забезпечення стійкої енергії, організація

зайнятості та гідної роботи для сталого економічного зростання, створення стійкої промисловості та розбудова орієнтованої на інновації інфраструктури, усунення соціальної нерівності, стійке місто та створення спільнот, побудова сталої системи споживання, забезпечення сталого виробництва та відповідальності за підтримку стійких міст і громад, запобігання зміні клімату на основі захисту морських і наземних екосистем, сприяння миру та спокою як засобу боротьби з війни та окремих держав у світовому співтоваристві та розширення партнерства між суспільствами визначаються цілями розвитку людства.

Процес модернізації національної економіки робить інноваційне застосування особливо актуальним у післявоєнний період. У повоєнний період модернізація супроводжується процесом ретрансформації соціальних інститутів. У цей час модернізація спрямована на інтелектуальну перебудову господарських механізмів, характерних для довоєнного періоду.

Ключові слова: модернізація, соціальний розвиток, соціальні зміни, повоєнний період, сталий розвиток.